

Il·lustració: Jimmy Liao

Taller Multi-disciplinar: Coneixement de sí mateix i autonomia personal

Professora: Dolo Molina

mogalma@uv.es

Despatx: 2.012

Tutories:

Dimarts: de 11:30 a 13:30

Dijous: de 10:30 a 11:30

Però... què és un taller?...

Experimentem, inventem el taller que desitgem fer

En una de les entrevistes realitzades a Loris Malaguzzi sobre la introducció dels *tallers* a les escoles infantils, aquest diu que el “Taller” és un lloc impertinent per a l'escola. **Impertinent?** *Per què?* Vaig al Diccionari de la Real Acadèmia Espanyola (DRAE) per veure el significat d'aquesta paraula i descobrís:

- 1) que no ve al cas, o que molesta de paraula o de obra
- 2) excessivament susceptible, que mostra desgrat per tot i demana o fa coses que estan fóra de propòsit.

Aleshores, sí, l'espai del “taller” pot ser un lloc impertinent per a l'escola. Suposa una complicació gran al sí d'una pràctica de l'ensenyança centrada i focalitzada en allò discursiu i en la transmissió de continguts. Suposa una intrusió incòmoda per a un ensenyament molt orientat cap allò cognitiu (el cap). Passa doncs, que l'espai del “taller” no fa bons lligams amb aquesta pràctica, no troba complicitat en ella. Perquè la idea de “taller” desborda eixa manera de fer que tancada i reduccionista respecte dels processos d'ensenyança i aprenentatge. Desborda eixa pràctica que tendeix a la repetició i a la restricció. En aquest sentit, continua Malaguzzi (2011), l'espai del “taller” suposa *“una alegría alliberadora”*. Ofereix:

- a) una varietat, rica i ampla, de possibilitats creatives i relacionals entre els llenguatges i les intel·ligències no verbals de les criatures
- b) la presència a l'aula i a l'acció educativa de mares i pares, i d'altres adults que poden acompanyar a la mestra o al mestre

El TALLER, a les aules d'educació infantil, ha anat modificant la forma d'estar amb les criatures. Ens ha ajudat a acceptar, explica Loris Malaguzzi (2011:92), *“que las niñas y los niños necesitan caminar por muchas calles para encontrar sentido de lo visual, de lo sensible, de la lógica y de la imaginación, de los sentimientos y de la emoción”*. En aquest sentit, els tallers són llocs on les criatures poden:

- buscar i assajar nous llenguatges en un ambient segur, tranquil, bo
- experimentar amb materials, instruments, tècniques
- explorar, trobar, intercanviar descobriments

A més a més, el taller possibilita a les i els mestres investigar les formes plàstiques, les transicions de les paraules al signe i del signe a les paraules, les diferències simbòliques i expressives, els objectius narratius i expressius, ...

1. Fer lloc a l'experiència: *aprendre de sí i aprendre en relació*

¿Qué es un proceso?

Dejarnos en los huecos, hacer espacio para lo que no teníamos ni idea de cómo encarar, pero hacer, de alguna forma, un poco “nuestra” cada situación, que cada cosa que pasa en la escuela nos pase por el cuerpo

Teresa Punta (2013:11)

Ens aproximarem a l'àrea de *coneixement de sí i autonomia personal* a partir d'una exploració personal, d'una exploració de sí. I ho farem agafant dos fils de sentit: a) el cós com seu d'experiència i, b) la tasca educativa com una experiència reflexiva i creativa. Orienta aquesta proposta, la idea d'anar visualitzant i experimentant la naturalesa holística del *ser* en tant que una unitat fluida de vida, pensament i saber. I, orienta aquesta proposta, la idea de que formar-se com a mestra implica fer algo amb sí mateixa; implica preparar-se per a l'experiència. El que significa que no es tracta sols d'adquirir recursos sinó de cultivar una sensibilitat i una apertura cap a l'alteritat. En aquest sentit, el camí que anem a recórrer té a veure amb:

Un aprendre de cós sencer; amb un conjunt d'activitats vivencials (tallers) que ens ajudaran a explorar el cós com a seu d'experiència a partir de quatre eixos:

- El cós que sent, amb un taller de meditació
- El cós que expressa, amb un taller de dansa
- El cós que acull, amb un taller de fotografia
- El cós que crea, amb un taller de costura (la bata de vida)

Un estar de cós sencer (o un estar en primera persona); obrint la reflexió a partir de la conversa i del treball amb relats d'experiència. Es tracta d'aprendre a reconèixer i a nombrar els sabers que emergeixen al preguntar-se pel sentit d'allò viscut. Eixe treball sobre la mirada, sobre l'escolta, sobre la paraula que s'ha anat desplegant als tallers vivencials. I es tracta, a l'hora, d'aprendre a reconèixer i nombrar eixa gestualitat educativa que les mestres posen en joc a l'acompanyar a les criatures en el seu aprenentatge i en el seu creixement. Una pràctica de lectura i reflexió que tracta de cultivar la sensibilitat i l'apertura cap a la relació educativa. En aquest sentit tres relats d'experiència:

- “En el patio” de Carmina Bosch (2014)
- “Dar la mano” de José Contreras (2013)
- “El desayuno, una forma de compartir” de Montse Ventura (2015)

LECTURES BÀSIQUES

- AAVV (2013): “De las 9:00 a las 9:15” y “Paseo por las relaciones”, AAVV: *Entramados. La experiencia de una comunidad de aprendizaje*. Ed. Graò.

- Dahlberg, Gunilla; Moss, Peter; Pence, Alan (2005): “Construir la primera infancia: ¿qué creemos que es?”, en Dahlberg, Gunilla; Moss, Peter; Pence, Alan: *Más allá de la calidad en educación infantil*. Ed. Graò. Barcelona
- Diez, Mª Carmen (2009): “Llamando al piso de abajo”, en Diez, Mª Carmen: *El piso de abajo de la escuela. Los afectos y las emociones en el día a día de la educación infantil*. Ed. Graò. Barcelona
- Zavalloni, Gianfranco (2011): “Aprender de la experiencia”, “Perder tiempo es ganar tiempo”, “Cómo me gustaría la escuela”, en Zavalloni, Gianfranco: *La pedagogía del caracol. Por una escuela lenta y no violenta*. Ed. Graò. Barcelona

2. Tallers a l'Educació Infantil: de la recopilació al estudi

“Priorizar la creatividad en la educación va más allá de romper una rutina; crear es poner en acto, es decir, desarrollar nuestra esencia más interna, lo que somos, y todo el potencial humano que poseemos y que necesitamos poderlo llevar a cabo [...] Ser creativo significa saber aprender a cambiar, transformar lo sabido, arriesgar hacia lo desconocido, lo imprevisible. Perderse a veces en el caos y entrar en la aventura”
(Maestra Assumpta, citada per Jordana de Castro, 2013:160)

Iniciarem un treball actiu de recerca, recopilació i estudi de propostes que altres ja han dissenyat i posen en pràctica. Es tracta, per un costat, de recopilar exemples de tallers i projectes dissenyats per portar a l'aula. Exemples que podem recuperar de l'observació realitzada en el període de les Pràctiques II; o que busquem als blogs de les escoles; o... I es tracta, per altre costat, d'aprendre a identificar i nombrar aspectes, activitats i recursos presents en aquestes propostes que relacionem amb l'experiència humana i social de l'àrea Coneixement de sí i autonomia personal.

Partirem d'alguns exemples reals de taller i projectes que altres han portat a la pràctica per estudiar-los en profunditat. Procurarem l'experiència de mestres que ens ajuden a observar, documentar i reflexionar sobre el procés d'aprenentatge de les criatures. I tractarem de plantejar algunes qüestions bàsiques que cal tenir en compte a l'hora de dissenyar un taller.

LECTURES BÀSIQUES

- AAVV (2013): “Entramados” y “Escoba y recogedor”, AAVV: *Entramados. La experiencia de una comunidad de aprendizaje*. Ed. Graò. Barcelona
- Díaz, Mª Carmen (2010): “Lo que tiene el cuerpo de repetido” en materiales para Educación Infantil. Ed. Wolters Kluwer. Barcelona

- Ritscher, Penny (2012): “Interculturalidad entre adultos y niños” y “Hacer sonar el agua: hacia una educación para la música submergida” en Ritscher, Penny: *¿Qué haremos cuando seamos pequeños?*. Ed. Octaedro. Barcelona
- Wild, Rebeca (2011): “Libertad y responsabilidad” en Wild, Rebeca: *Educación para ser. Vivencias de una escuela activa*. Ed. Herder. Barcelona

3. Inventariar, crear, proposar: dissenyar els nostres tallers

“Los niños que conozco son como todos los niños, pero son “cada uno”. [...] Los niños que conozco aún saben inventar un juego a partir de una tela, de un palo, o de una naranja. [...] Los niños que conozco son de todos los colores.[...] Los niños que conozco curiosean lo que les pasa cerca, como hacen los niños de todo el mundo. Los niños que conozco vienen a la escuela con los ojos brillantes, con las ansias abiertas, con las ganas en ristre. [...] Y qué cosas... a mí me gusta verlos, escuchar lo que dicen y acompañarles a ratos las crecidas”
Mª Carmen Diaz (2009:8)

Després d’haver vivenciat i experimentat, en els tallers desenvolupats a la primera part del programa, algunes de les dimensions vinculades a l’àmbit d’experiència de coneixement de sí i autonomia personal. Després de conèixer, estudiar, analitzar i reflexionar amb deteniment algunes propostes que se desenvolupen en les aules d’educació infantil... Aquesta part del programa la dediquem a dissenyar alguna proposta pròpia i original que podríem treballar amb les criatures en un futur. Per on començar? Què és necessari tindre en consideració en el disseny d’un taller o projecte? Com organitzar la informació?...

- a) Identificar quelcom aspecte, dimensió, inquietud que volem treballar amb les criatures
- b) Recopilar informació al voltant d’ella per anar concretant un lloc que ens ajudi a fer-la presenta a l’aula
- c) Organitzar la informació i els recursos per dissenyar el taller

LECTURES BÀSIQUES:

- Decret 37/2008 sobre el currículum del Primer Cicle d’Educació Infantil
- Decret 38/2008 sobre el currículum del Segon Cicle d’Educació Infantil
- Ordre del 24 de juny de 2008 sobre l’avaluació en la Etapa de Educació Infantil

EL SENTIT I L'ORGANITZACIÓ DEL TREBALL A CLASSE¹

Les activitats a realitzar per desenvolupar el programa s'orienten per aquesta idea bàsica: "la formació inicial de les mestres i els mestres d'Educació Infantil ha de facilitar el desenvolupament dels recursos intel·lectuals i pràctics que ajuden a prendre decisions responsables en la seva activitat professional". Es considera que una mestra o un mestre ha de prendre decisions basades en el seu propi criteri (no segons diuen els apunts, o un manual, o una norma) i també ha de disposar de recursos pràctics, es a dir, saber com fer les tasques fonamentals del seu ofici. Per respondre a aquesta idea bàsica, l'organització de tota l'assignatura està pensada per afavorir el desenvolupament del pensament propi de cada estudiant i l'adquisició de recursos pràctics per al desenvolupament professional.

Què us oferisc?

- FONTS D'INFORMACIÓ VARIADES, en allò que respecta a la seva autoria com al seu enfoc o format de presentació. Algunes fonts són elaboracions teòriques, altres recursos pràctics, altres relats d'experiències educatives. Són tots ells **textos amb els que aprendre**, amb els que dialogar perquè més que respostes el que van a plantejar-nos són preguntes o van a obrir-nos interrogants... i sobretot ens obrin possibilitats...
- ACTIVITATS I TASQUES que pretenen connectar les elaboracions teòriques amb els recursos pràctics, així com connectar el coneixement elaborat disponible amb la teva experiència
- DIVERSITAT D'ACTIVITATS que requereixen una varietat de formes de realització (de manera individual o en grup); l'ús de diferents suports (com lectura, escriptura, diàleg); i la posada en acció de diferents capacitats (comprensió, expressió, comunicació...) i diferents habilitats (buscar, organitzar, proposar,...)

Què us vaig a demanar?

- IMPLICACIÓ I PARTICIPACIÓ ACTIVA, a través de la lectura, l'escriptura i la reflexió. No hi ha lloc per a la passivitat, la repetició o la còpia. L'aula és un espai per aprendre amb l'ajuda de la professora i les companyes i companys, per això cal la presència i l'aportació que cadascuna y cadascú fa llegint, pensant, parlant, preguntant, proposant... Les oportunitats d'aprendre depenen

¹ La importància d'incloure aquest punt al programa me l'han suggerit la professora Nieves Blanco (Universitat de Màlaga) i el professor Eduardo Sierra (Universitat de Cadis). És important que com a professores o professors clarifiquem no sols el contingut sinó també com entenem el procés de formació i com ens col·loquem davant d'ell. Junt a aquesta suggerència ha estat també sempre el seu exemple i el material amb el que treballen.

d'allò que rebem a l'aula però també, d'allò que aportem a ella. El temps de classe és un temps de treball que exigeix implicació i preparació prèvia².

- RESPONSABILITAT, doncs el treball en grup exigeix que cadascú faci la seva part i s'implique en el desenvolupament comú del treball, et comprometa amb les tasques assumides o assignades i amb els acords establerts.
- GENEROSITAT per contribuir a l'aprenentatge de les i els demés oferint les teves idees, plantejant dubtes, ... i acollint les idees dels i les altres, també, escoltant per entendre i dialogant per comprendre.

L'organització del treball s'articula al voltant de dues tasques individuals i una grupal

Tasques individuals:

- a) Lectura i comentari del llibre de Vivian Gussin Paley (2006): *La niña del lápiz marrón*. Ed. Amorrortu. Buenos Aires-Argentina. (té un valor del 20% de la nota final)
- b) Assaig on s'elabora un sentit propi del recorregut de l'assignatura i en el que reflexes la comprensió sobre la matèria a partir de la lectura i anàlisi de textos, de les activitats a classe, de la visualització de pel·lícules,... (té un valor del 45% de la nota final)

Tasca en grup:

- c) Disseny d'un taller (té un valor del 35% de la nota final)

² Vull recordar també que per donar suport a allò que passa a l'aula tenim l'espai de les tutories ; aquestes poden ser individuals i grupals.

AVALUACIÓ I CRITERIS GENERALS D'AVALUACIÓ

Per a l'avaluació de cada estudiant, la professora disposa dels següents materials: assaig, comentari de lectura i disseny d'instrument d'observació. Tots els treballs s'entregaran en forma impresa i en format pdf. La **qualificació** recollirà el resultat final d'una ponderació de les distintes tasques a realitzar:

- Assaig: 45%
- Comentari llibre: 20%
- Disseny d'un taller: 35%
-

Vaig a valorar la teva comprensió de la realitat educativa (a partir dels temes que anem abordant al llarg del quadrimestre): a) comprensió dels textos treballats; b) capacitat per a reflexionar sobre la realitat i sobre les idees plantejades als textos i a les experiències relatades de mestres; c) la capacitat per a relacionar idees i temes; d) la correcció sintàctica i ortogràfica a l'hora d'expressar les teves idees.

Els **criteris de valoració** es centren, doncs, en la comprensió de les idees i l'expressió de les mateixes.

- Comprensió de les idees:
 - Rigor i precisió amb que s'utilitzen els conceptes
 - Utilització de materials de referència (en termes qualitatius i quantitatius)
 - Grau d'elaboració de les idees
 - Profundització de les argumentacions
- Expressió de les idees:
 - Correcció gramatical
 - Exposició clara i ordenada
 - Organització del text seqüencial i lògica

NOTA: Qui no pot acudir a classe i per tant no participa en l'elaboració del treball de grup, l'avaluació es reduirà als dos treballs individuals, sent així que el màxim de nota al que pot arribar és: **6'5**. Per altra part, recordar que els treballs copiats impliquen automàticament el suspès.